

má utrpěti škodu na svém majetku nebo na svých právech. Při tom je podvod dokonán již pouhým uvedením v omyl, aniž je třeba, aby nastala škoda. Nepodaří-li se pachateli uvedení v omyl, jde o pokus podvodu. Tento vyžaduje proto, aby se pachatel lstivým předstíráním nebo jednáním pokusil uvést druhého v omyl. V souzeném případě soud zjistil, že obžalovaný K. Š. pojišťovně, u níž byl pojištěn, krádež vůbec nehlásil, tudíž o náhradu se u ní neucházel. Podle ustanovení § 197 tr. z. nemusí ovšem osoba, kterou pachatel uvádí v omyl, býti totožná s osobou, která má utrpěti škodu, a napadený rozsudek zjišťuje, že obžalovaný K. Š. oznámil proti pravdě četnictvu, že mu byly odcizeny kůže za 3.900 Kč, uznává obžalovaného K. Š. vinným, že jednal v úmyslu uvést lstivým předstíráním a jednáním v omyl četnictvo a pojišťovnu. I tak je však odsuzující výrok právně mylný, protože při podvodu musí zamýšlená škoda vzniknouti z jednání oklamané osoby, k němuž ji pachatel přiměl lstivým předstíráním nebo jednáním, a to buď této osobě samé, nebo osobě třetí. V souzeném případě však nebylo rozsudkem zjištěno, ani nevyšlo na jevo ze spisu, že oklamání četnictva směřovalo a vůbec mohlo směřovati k nějakému jednání, jež mělo poškoditi pojišťovnu. Kdyby byl obžalovaný K. Š. snad hlásil udánlivou krádež na př. místnímu zástupci pojišťovny a pod., mohlo by jíti o uvedení v omyl, jímž měla pojišťovna utrpěti škodu. Pouhé hlášení udánlivé krádeže četnictvu nepřestupovalo by však ještě meze přípravného jednání, které je beztrestné. Odsuzujícím výrokem pro pokus podvodu porušen byl proto zákon v otázce, zda zjištěné jednání obžalovaného K. Š. je zločinem, resp. trestným činem před soud příslušejícím.

Zmateční stížnosti obžalovaného K. Š. bylo proto vyhověno a napadený rozsudek zrušen. Ovšem zrušovací soud nemohl rozhodnouti ve věci samé, poněvadž nalézací soud, vycházeje z uvedeného mylného právního hlediska, že stačí uvedení v omyl četnictva, se výslovně nezabýval otázkou, zda obžalovaný K. Š. skutečně nehlásil pojišťovně udánlivou krádež (podle trestního oznámení doznali o b a obžalovaní četnictvu, že oznámili již pojišťovnám, že byli okradeni). Na nalézacím soudu bude, aby, neshledá-li v jednání obžalovaného K. Š. skutkovou podstatu zločinu nedokonaného podvodu, posuzoval je s hlediska přestupku podle §§ 205, 461 tr. z. (křivá výpověď před četnictvem).

Čís. 5678.

K výkladu pojmu »věci svěřené« podle § 183 tr. zák.

Členské příspěvky, odvedené důvěrníku členy dělnického svazu za vydané jim organizační známky, jsou věcí jemu svěřenou; trpěl-li svaz, aby důvěrník vydával organizační známky i bez zaplacení členských příspěvků, bylo tím jen rozšířeno jeho disposiční právo co do podmínek, za nichž směl známky členům vydávati, nelze však z toho dovozovati zánik jeho povinnosti odvésti dodatečně přijaté příspěvky svazu; tato

povinnost se v ničem nemění ani jeho prohlášením, že ručí za nevybrané příspěvky, ani tou okolností, že byl zbaven své funkce.

(Rozh. ze dne 17. září 1936, Zm II 3/36.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu trestního v Brně ze dne 9. listopadu 1935, č. j. Tk II 3961/34-40, jímž byl obžalovaný podle § 259, čís. 2 tr. ř. zproštěn obžaloby pro zločin zpronevěry podle § 183 tr. z., zrušil jako zmatečný rozsudek prvního soudu v napadené části zprošťujícího výroku, t. j. pokud jím byl obžalovaný též zproštěn obžaloby, že za sebou zadržel a sobě přivlastnil jemu svěřenou částku nepřevyšující 2.000 Kč, kterou vybral jako (bývalý) důvěrník Svazu dělnictva stavebního, kameno- a keramického průmyslu v ČSR. na členských příspěvcích v době po 10. listopadu 1934 do začátku roku 1935, a přikázal věc příslušnému okresnímu soudu, aby o ní v rozsahu zrušení znovu jednal a rozhodl.

Z d ů v o d ů:

Zmateční stížnost napadá, uplatňujíc číselně důvod zmatečnosti podle čís. 5 § 281 tr. ř., věcně však podle čís. 9 a) § 281 tr. ř., rozsudek prvního soudu jen potud, pokud byl obžalovaný zproštěn obžaloby i pro zpronevěru peněz, které přijal na členských příspěvcích po 10. listopadu 1934 v částce asi 1.000 Kč, a domáhá se tudíž toho, aby obžalovaný byl uznán vinným přestupkem zpronevěry podle §§ 183, 461 tr. z. Stížnosti je přisvědčiti.

Obžaloba kladla obžalovanému za vinu, že v době od 1. ledna do 10. listopadu 1934 zadržel za sebou a přivlastnil si jako místní důvěrník Svazu dělnictva stavebního, kameno- a keramického průmyslu jednak částku 1.129 Kč 55 h, svěřenou mu jmenovaným Svazem k výplatě podpor v nezaměstnanosti, jednak pro tento Svaz vybrané členské příspěvky v částce 4.947 Kč 60 h, tudíž celkem peníz 6.077 Kč 15 h.

Prvý soud má zřejmě za zjištěno, že obžalovanému byla odevzdána jak částka 1.129 Kč 55 h s příkazem, aby jí použil na výplatu podpor v nezaměstnanosti, tak organizační známky ve jmenovité hodnotě 4.947 Kč 60 h, které měl vydávati členům jako doklad zaplacených příspěvků a tedy Svazu vyúčtovati buď vrácením známek nebo odevzdáním vybraných příspěvků, a že obžalovaný do 10. listopadu 1934 ani podpor, ani příspěvků nevyúčtoval. Poněvadž první soud nemá za vyvrácenu obhajobu obžalovaného, že se neznámý pachatel vloupal dne 7. listopadu 1934 do jeho bytu a odcizil mu jednak 2.200 Kč hotových peněz, jednak za 2.500 Kč organizačních známek, zprostil jej obžaloby co do částky 4.700 Kč již pro nedostatek skutkové podstaty po stránce objektivní.

Pokud jde o částku 1.377 Kč 15 h, jejíž nevyúčtování nebylo vysvětleno řečenou krádeží, zjišťuje první soud z obhajoby obžalovaného, že obžalovaný vydal známky, představující tuto hodnotu, ještě v době,

kdy byl činovníkem Svazu, některým členům na úvěr, to je před zaplacením členského příspěvku, které tyto známky, byvše nalepeny do členských knížek, osvědčovaly. Dále zjistil soud, že obžalovaný dodatečně, to je v době po 10. listopadu 1934, kdy byl vzat pro podezření ze souzené zpronevěry do vyšetřovací vazby a zbaven činnosti ve Svazu vzhledem k trestnímu řízení, vybral od oněch členů, jimž vydal známky bez předchozího zaplacení, na příspěvcích na tyto známky částku asi 1.000 Kč, již Svazu neodvedl. V tomto směru nalézací soud, vycházející z obhajoby obžalovaného, že členům dal známky na úvěr na vlastní nebezpečí a ručení proti Svazu, a dovodiv z té skutečnosti, že tajemník K. nečinil námitek, když mu obžalovaný při vyúčtování prohlásil, že jsou mu členové dlužní a že on za to ručí, že činitelé Svazu trpěli vydáváním známek na úvěr, — dospěl k přesvědčení, že obžalovaný nejednal u vědomí, že s cizí hodnotou nakládá protiprávně. Dále uvádí rozsudek doslovně: »S tohoto hlediska se mohl obžalovaný postavit na stanovisko, že členové, kteří obdrželi od něho známky na úvěr, jsou jeho dlužníci, když se ho Svaz drží, a nelze proto obžalovaného pro ono dodatečné inkasování uvedených 1.000 Kč po subjektivní stránce činiti zodpovědným pro zpronevěru«.

Rozsudek sice mluví, jak uvedeno, jen o inkasování 1.000 Kč, jichž se právě týká stížnost, lze však předpokládati, že jde jen o nepřesné vyjádření a že první soud rozlišuje mezi penězi, které přijal obžalovaný na příspěvcích před 10. listopadem 1934, a mezi penězi, jež vybral po této době, a chce vyjádřiti, že nelze vinit obžalovaného pro zpronevěru peněz vybraných dodatečně a že tedy má na zřeteli celou zažalovanou činnost, tedy také neodvedení peněz.

Po subjektivní stránce stačí k naplnění skutkové podstaty zpronevěry vědomí hmotné protiprávnosti, t. j. vědomí pachatele, že nakládá se svěřenou věcí způsobem, který se přičítá příkazu či vůli svěřitelově nebo účelu, k němuž mu byla svěřena, a tak porušuje povinnosti vyplývající pro něho vzhledem k svěřené věci z poměru svěřeni.

Z důvodu své funkce spolkové, již byl založen mezi ním a Svazem poměr svěřeni, byl obžalovaný oprávněn jako zmocněnec (jednatel) organizace vybrati od jejích členů za organizační známky svěřené mu Svazem členské příspěvky v jejich jmenovité hodnotě. Byl povinen odvésti je pokladně Svazu a tedy zdržeti se jiného nakládání s nimi. Poněvadž organizační známky podle své povahy a účelu byly po jejich vydání členům organizace dokladem o zaplacení členských příspěvků, byl obžalovaný zásadně oprávněn vydati je jen po předchozím zaplacení členského příspěvku, kteroužto skutečnost osvědčovalo právě vlepění jich do členských knížek.

Z té okolnosti, že obžalovanému bylo nadřízeným činitelem Svazu trpěno, aby vydal členům, kteří příspěvky předem zaplatiti nemohli, ale potřebovali dokladu o zaplacení, známky na úvěr, jak rozsudek uvádí, t. j. beze současného zaplacení příspěvků, mohl obžalovaný dovoditi pro sebe pouze rozšíření svého práva volně nakládati se známkami, jež

rozsudek v důvodech právem považuje za věc mu svěřenou, t. j. své oprávnění, vydati známky, se kterými, jak uvedeno, směl volně nakládati jen po zaplacení příspěvků, členům beze současného vybrání protihodnoty těchto známek. Naproti tomu nemohl obžalovaný z uvedené skutečnosti důvodně usuzovati na změnu svého oprávnění a své povinnosti co do příspěvků samých, jichž neodvedení, pokud skutečně byly vybrány, shledává obžaloba závadným, a kterých (nikoli též známek) se týká zprošťující výrok rozsudku.

Prohlášení obžalovaného, učiněné vůči činiteli Svazu K. při jednom vyúčtování, že jsou mu členové dlužní a že za to ručí, nemůže mít jiný význam a smysl, než že obžalovaný buď ujistil jmenovaného a tím svého svěřitele, že ručí, čili je si jist, že vybere příspěvky za známky na úvěr dané a že tedy jsou osoby, jimž posečkal, za příspěvky ty dobré, nebo se Svazu zaručil, že uhradí ze svého tyto příspěvky, kdyby je členové nezaplatili sami, takže Svazu nevzejde žádná újma z toho, že dal, po př. bude dávat známky členům předem. Tímto projevem tudíž obžalovaný jen ujistil Svaz, že odvede příspěvky vybrané a nahradí příspěvky nevybrané, takže převzal ke svému věcnému závazku v příčině příspěvků skutečně přijatých ještě soukromoprávní ručení za zaplacení peněz, které činí příspěvky za známky, jež poskytl na úvěr, nebudou-li zaplacení dlužníky Svazu. Toto jeho zaručení bylo zřejmě jen předpokladem souhlasu Svazu s vydáním známek bez současného zaplacení a byl jím tedy kompensován ústupek, který Svaz učinil obžalovanému, rozšířiv jeho disposiční moc nad organizačními známkami. Ve věcném poměru obžalovaného k příspěvkům jemu skutečně členy odevzdaným nastala tudíž žádná změna.

I když obžalovaný vydával známky bez předchozího zaplacení, činil tak jen s vůlí Svazu předpokládajícího, že je zajištěn, jak nahoře uvedeno, z jehož příkazu měl z důvodu své úlohy ve spolku vůbec známky ve skutečné moci. V případě zaplacení příspěvků členy organizace obžalovanému nastupovaly tyto na místo známek jako věc svěřená, kterou byl povinen odvésti Svazu. Vybíral proto obžalovaný příspěvky ty jen jménem Svazu a na jeho účet, což plyne už z povahy příspěvků organizačních jako takových i z postavení obžalovaného jako činovníka organizace.

Poněvadž obžalovaný za příspěvky ručil Svazu, mohl požadovati jejich zaplacení od členů, jimž je poshověl, ale jen pro Svaz, jehož dlužníky členové ti byli a jehož orgánem byl on sám. Právo nakládati s nimi mu nepříslušelo, stejně jako když vybral příspěvky zároveň s vydáním známky, neboť mu takové právo nebylo Svazem povoleno a z poměru svěřeni nevyplývalo.

Když byl obžalovaný zbaven své funkce, skončil se tím příkaz Svazu, ale ani tím nezaniklo věcné ručení obžalovaného za příspěvky, které mu byly po té době odevzdány, a jež tedy, jak rozsudek uvádí, dodatečně vybral.

I tyto příspěvky byly mu odevzdávány jako protihodnota za známky mu svěřené, jež ještě za trvání svého právního poměru ke Svazu dal s vůlí (z příkazu) Svazu na úvěr, a v předpokladu a důvěře, že s nimi

naloží způsobem určeným již jejich povahou jako příspěvků organizačních, totiž odvede je pokladně svazové. I tento faktický poměr, na základě něhož se peníze ty dostaly do disposiční moci obžalovaného v uvedeném předpokladu, naplňuje poměr svěření.

Z toho, že tajemník K. vzal na vědomí vyjádření obžalovaného o jeho ručení nahoře uvedeném, nemohl obžalovaný, když ani toto prohlášení samo ani právní, po př. faktický jeho poměr k příspěvkům neposkytují žádného opodstatnění pro takové stanovisko, důvodně usuzovati, že Svaz mu dovoluje a že jest on proto oprávněn vybírat příspěvky na účet vlastní, tedy jak první soud uvádí, pokládati ony dlužníky příspěvků svazových, kterým dal známky bez současného vybrání peněz, za dlužníky své a pohledávky na příspěvcích tedy za pohledávky vlastní, s nimiž z té příčiny může nakládati volně jako vlastník, máje jen obligační povinnost vůči Svazu uhraditi mu stejnou hodnotu v penězích. Pokládati za vlastní by mohl pohledávky na příspěvcích teprve, kdyby, splniv svůj záruční závazek, věřitele uspokojil za dlužníka, což se nestalo.

Tím méně mohl obžalovaný jen z důvodu tohoto svého zaručení míti za to, že příspěvky, o něž jde, jsou jeho požadavky, tedy peníze vlastní, když už byl zbaven funkce, a to právě pro trestní řízení zavedené proti němu pro zpronevěru těchto příspěvků.

Měl-li však obžalovaný proto, že Svaz požadoval příspěvky od něho, za to, že jest oprávněn příspěvky, za něž dal známky na úvěr, vybrati ještě dodatečně, totiž po svém zbavení funkce, jak rozsudek míní, nemohl ještě jen z tohoto oprávnění, případně ze svého ručení odvozovati své právo nakládati s příspěvky, pro jichž neodvedení bylo už dokonce vedeno proti němu trestní řízení, jako s penězi přijatými od vlastních dlužníků a tedy s věcí vlastní a ponechati si je.

Zůstaly-li, jak dovozeno, peníze, které v částce asi 1.000 Kč obžalovaný, jak rozsudek ze samého jeho doznání zjistil, statkem jemu jen svěřeným, tedy cizím, když je vybral, mohlo býti vědomí obžalovaného o protiprávnosti zadržení a присvojení těchto peněz vyváženo nikoliv pouhým jeho zaručením, nýbrž jedině vědomím, že má již v době své moci rovnocennou a stejnorodou úhradu po ruce, takže je kdykoliv s to, aby dostal svému závazku vůči osobě oprávněné ke svěřené věci, a byl ochoten dostáti tomuto závazku. Skutečností poukazujících na tento stav rozsudek nezjistil a obžalovaný se tím ostatně ani nehájil. Okolnosti a úvahy, jimiž první soud odůvodnil závěr o nedostatku subjektivní viny, úsudek tento podle toho, co uvedeno, neopodstatňují, takže zprošťující výrok spočívá na mylném výkladu zákona a trpí proto napadený rozsudek v rozsahu stížností uplatňovaném zmatkem podle č. 9 a) § 281 tr. ř.

Ve věci samé rozhodnouti nelze, ježto bude nutno zabývati se subjektivní stránkou činu též vzhledem k obhajobě obžalovaného, že si započel vybrané členské příspěvky na svou pohledávku vůči Svazu za náhradu nákladů vynaložených u provádění svého příkazu a na svůj nárok na podporu nezaměstnaných podle gentské soustavy.